

Utlåtande 2012:100 RI (Dnr 335-2166/2011)

Förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla

Motion (2011:65) av Karin Wanngård m.fl. (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:65) av Karin Wanngård m.fl. (S) om ”Förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Motion (2011:65) av Karin Wanngård m.fl. (S) tar upp frågeställningar som berör hur den representativa demokratin bör organiseras och utformas inom Stockholms stad vad gäller den verksamhet som enligt kommunallagen styrs av kommunfullmäktige.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret anser att det är av stor vikt att demokrati ska vårdas och utvecklas samt att medborgarna engageras.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd kan konstatera att staden under en tioårsperiod före och strax efter millennieskiftet genomfört omfattande förändringar av stadens politiska organisation. Förändringarna föregicks av gedigna utredningar och har följts upp av forskare.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att det är en viktig uppgift för stadsdelsnämnderna att bidra till att utveckla delaktighet och demokrati och ett uppdrag till stadsdelsförvaltningens tjänstemän.

Älvsjö stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att ge alla medborgare inflytande och möjlighet att påverka beslut.

Stockholms Stadshus AB anser att stadens lokalbestånd ska användas så brett och effektivt som möjligt, men poängterar att det måste ske under konkurrensneutrala villkor.

Mina synpunkter

Demokratiarbete är en självklar del i det dagliga arbetet i Stockholms stad. Lika självklart är det att vi förtroendevalda möter, pratar och lyssnar på stockholmarnas idéer och tankar.

Staden arbetar ständigt med att förenkla och förtydliga information samt att förbättra dialogen med stockholmarna. Stadens hemsida ses över och görs mer lättillgänglig. Flertalet e-tjänster har utarbetats för att förenkla för invånarna att ta del av information, till exempel inom budget- och skuldrådgivning. Stadens nämnder publicerar sina ärenden och protokoll via webbverktyget Insyn där alla intresserade får tillgång till föredragningslistor och beslut. En applikation för surfplattor lanserades i februari som gör det möjligt att på ett enkelt sätt nå handlingarna på digital väg.

Att utveckla formerna för medborgarnas inflytande är en angelägen fråga. De valfrihetsreformer som genomförts i en lång rad offentligt finansierade verksamheter, som till exempel förskola, skola, stöd och service till personer med funktionsnedsättning och äldreomsorg, är ett stort och viktigt steg i arbetet med att stärka stockholmarnas makt över sin egen vardag. Under år 2011 har andelen brukare som upplever att de har valmöjlighet ökat. De brukarundersökningar som regelbundet genomförs utgör ett viktigt underlag i arbetet med att utveckla kvaliteten i såväl kommunala som fristående verksamheter.

Staden arbetar med givande medborgardialoger genom Söderortsvisionen och Järvalyftet. Det är viktigt att dialogerna genomförs strukturerat och välplanerat och att de stockholmare som deltar känner att deras synpunkter blivit lyssnade till. Detta är väsentligare än hur ofta medborgardialoger hålls.

Stadsdelsnämnderna har öppna nämndsammanträden, vilket möjliggör en kontinuerlig dialog kring aktuella frågor och ärenden.

Under en tioårsperiod från mitten av 1990-talet till mitten av 2000-talet genomfördes betydande förändringar av stadens politiska organisation. 1997 infördes exempelvis stadsdelsnämnder och 2007 överfördes grundskolan från stadsdelsnämnderna. Dessa förändringar genomfördes efter betydande utredningar som följts upp av forskare. Vi arbetar ständigt med att förstärka demokratin och insynen för medborgarna. De former i det politiska systemet som finns i dag anser vi lever upp till krav som medborgarna ställer och vars förtroende vi har fått. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2011: 65) av Karin Wanngård m.fl. (S) om förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Karin Wanngård* (S) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver anföra

Det är bra att man arbetar med att förstärka demokratin i staden. Men för att utveckla demokratin ytterligare, pekar vi i denna motion på ett antal möjligheter. Deltagande i valen är ett uttryck för demokratisk delaktighet. Vi är bekymrade över det låga valdeltagandet i vissa valdistrikt. Vi ser utveckling av demokratin som en viktig grundbult för att öka förtroendet för samhällslivet.

Bland annat föreslår vi att vi ska pröva nya former för arbetet i fullmäktige.

Vi vill också att man ska se över förutsättningar för föreningsliv, breddkultur, folkbildning och eget idrottsutövande. Aktivt deltagande i föreningar ger även egen erfarenhet och kunskap om hur demokratin fungerar. Det är viktigt att barn och ungdomar kan delta utan särskilda avgifter, annars blir de helt beroende av föräldrarnas ekonomiska resurser.

Vi vill att alla lokaler staden disponerar över ska stå till föreningslivets förfogande, utan avgift, när verksamheten inte använder dem. Mötesplatser är en viktig förutsättning för demokrati.

Vi vill också att staden ska arbeta med arbetsmiljön för stadens anställda och stärka medarbetarnas medbestämmande i besluten, och inflytande, både de övergripande och de nära på arbetsplatsen.

I motionen föreslås en rad idéer som staden bör beakta i demokratiarbetet och för att uppnå en stabil och långsiktig utveckling föreslår vi att alla partier gemensamt analyserar, diskuterar och föreslår förändringar. Vi ser gärna att man gör detta genom en fullmäktigeberedning som bör komma med förslag fortlöpande samt lämna en slutrapport helst före den 15 oktober 2012. Då finns underlag inför budgeten 2013 och valet 2014.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2011:65) av Karin Wanngård m.fl. (S) om ”Förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Stockholm den 30 maj 2012

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Karin Wanngård, Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Åsa Jernberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. delvis bifalla motionen
2. anför följande

Motionärerna vill att Stockholms stad tillsätter en fullmäktigeberedning med uppdrag att utveckla demokratin i Stockholm. Det tycker vi är bra. Förslag som har förankring i alla partier har en bättre hållbarhet.

Beredningen bör pröva frågor som om att införa direktval till stadsdelsnämnderna. Direktvalda politiker ökar kontakten mellan stockholmare och de förtroendevalda.

Men även se över hur Stockholm stad kan komma att präglas av öppenhet, en öppenhet som gör det möjligt för medborgarna i Stockholm att påverka beslut. En process som engagerar många är planprocessen. Vi vill att planprocesser ska föregås av en medborgardialog. Då kan medborgare påverka planen tidigt i processen, och medverka till att mer platsspecifika aspekter uppmärksammas. Även andra beslut som berör invånarna i stadsdelarna ska kunna föregås av en medborgardialog.

I en demokrati är det viktigt att alla vet att de har rätt, och en skyldighet att delta. Staden måste göra särskilda insatser i de stadsdelar där valdeltagandet är lågt.

Stadsdelsnämndernas möten ska vara öppna för allmänheten, och det ska finnas en möjlighet att ställa frågor. Vi tycker även att det kan vara relevant att öppna upp facknämndernas möten för allmänheten. Det är också viktigt att mötena annonseras i relevanta media. Handlingar, dagordningar och protokoll för alla nämnder och bolag i Stockholms stad ska finnas tillgängliga för invånarna via insyn. Det är en del av ett Stockholm i världsklass när det gäller demokrati.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh (V)* enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2011:65) av Karin Wanngård m.fl. om ”Förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla” bifalls.
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Vi delar motionärernas uppfattning om att demokratin i Stockholm behöver förnyas och stödjer tanken att en fullmäktigeberedning får i uppdrag att arbeta fram förslag i samverkan med stockholmarna. Demokratin måste vinnas varje dag. Det räcker inte med val vart fjärde år. Det duger inte heller med de stora skillnaderna i valdeltagande mellan hyreshusområden och bostadsrätts- och villaområden. Staden borde sätta upp mål att öka valdeltagandet i alla stadsdelar som ligger under snittet i staden. Vi vill starta rådslag om den lokala demokratin i alla stadsdelsnämnder och ta tillvara stockholmarnas idéer och tankar i förnyelsen av demokratin. Varje stadsdelsnämnd bör få en utvecklingsbudget som de själva förfogar över. Alla nämnder och styrelser bör dessutom införa öppna möten och frågestunder.

Stadsdelsnämnderna måste återfå sina demokratiska möjligheter efter många år av centralisering, konkurrensutsättning och pengsystem, vilket i kombination med skattesänkningar har urholkat politikens möjligheter att styra resurser efter lokala behov och medborgarnas möjlighet att påverka mellan valen. När det politiska ansvaret flyttas från stadsdelsnämnderna till facknämnderna stängs samtidigt dörrarna för medborgarnas möjligheter att på öppna möten ställa de förtroendevalda till svars.

Det måste tas fram ett nytt handlingsprogram för barnkonventionen, som stärker barns och ungas medbestämmande i alla frågor som rör deras vardag men också framtidsfrågor. Hinder för förverkligandet av kvinnors rättigheter att vara med i samhället ska uppmärksammas. Äldres erfarenheter ska tas till vara i stadens nämnder och sty-

relser. Delaktigheten för personer med funktionsnedsättningar ska stärkas. Stadens medarbetare ska få ökat inflytande, till exempel genom avtalsbunden självförvaltning

En demokratisk förnyelse i Stockholm handlar till stor del om förorterna, som ska vara lika attraktiva platser att bo på som andra delar av staden. Det ska inte sitta höga politiker och tjänstemän i stadshuset som styr utvecklingen i förorterna, utan istället ska det finnas lokalt förankrade styrgrupper som utgår från de boendes villkor och erfarenheter. Medborgarnas inflytande i stadsplaneringen behöver också utökas, till exempel genom områdesplanering och omvänd planprocess. Stadsdelsnämnderna måste återfå möjligheten att yttra sig över markanvisningar. Därigenom ökar även stockholmarnas insyn. Hyresgästerna i de kommunala bostadsbolagen bör få möjlighet att bilda lokala styrelser. I alla förortscentrum bör staden ta fram en utvecklingsplan i samverkan med medborgarna, affärsidkarna, och föreningslivet.

ÄRENDET

Karin Wanngård m.fl. (S) vill utveckla demokratin och ger i en motion (2011:65) ett antal exempel på hur medborgarnas inflytande ska kunna stärkas. Det framgår att motionärerna vill pröva nya former för arbetet i fullmäktige med bland annat temamöten, där möjligheter ges till en fri debatt som till exempel kan resultera i ett ärende till ett kommande sammanträde.

I motionen framhålls att inflytandet för brukarna främst inom skola, barn- och äldreomsorg ska utvecklas, vilket enligt motionärerna är mer demokratiskt än alla de val av utförare som staden idag erbjuder invånarna. Inom områden som stadsplanering, trafik och grönområden föreslås att stadsdelsnämnderna årligen genomför boendedialog. Motionärerna framhåller vidare att det är angeläget att utveckla ungas och äldres möjligheter att påverka beslut och ta ansvar för de verksamheter som de är berörda av.

Motionärerna yrkar slutligen att fullmäktige beslutar tillsätta en fullmäktigeberedning med uppdrag att utveckla demokratin i Stockholms stad. Beredningen ska arbeta så att den successivt presenterar förslag till beslut. Arbetet slutrapporteras till fullmäktige senast den 15 oktober 2012.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Älvsjö stadsdelsnämnd och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 februari 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är av stor vikt att demokrati ska vårdas och utvecklas samt att medborgarna engageras. Under en tio års period från mitten av 1990-talet till mitten av 2000-talet genomfördes omfattande förändringar av stadens politiska organisation. Till exempel genom införandet av stadsdelsnämnder år 1997 och överföringen av grundskola från stadsdelsnämnderna år 2007. Dessa förändringar genomfördes efter omfattande utredningar som även följts upp av forskare. Ett exempel är "SPO, Stockholms Politiska Organisations utredningen" från både 1991 och 2003. Motionärerna yrkar att fullmäktige ska tillsätta en fullmäktigeberedning med uppdrag att utveckla demokratin i Stockholms stad samt att beredningen ska arbeta så att den successivt presenterar förslag till beslut. Detta förslag innebär att se över stadens poli-

tiska organisation, vilket är en politisk fråga. Det är enligt stadsledningskontoret därmed demokratins huvudaktörer, partierna och deras valda företrädare som själva avgör hur förutsättningarna för politiskt beslutfattande ska ske. Detta gäller även de frågor som rör facknämnder respektive stadsdelsnämnders beslutanderätt samt kommunfullmäktiges arbetsformer.

Lokaler

Motionärerna föreslår vidare att alla lokaler staden disponerar ska stå till föreningslivets förfogande, utan avgift, när verksamheten inte använder dem. Stadsledningskontoret delar uppfattningen att mötesplatser i olika former är en förutsättning för demokratin. Dock finns det i dagsläget samlingslokaler av olika typ som inte alltid bokas upp fullt ut. Även lokaler som skolor och idrottslokaler upplåts för detta ändamål. Samtliga föreningar som bedriver barn- och ungdomsverksamhet samt stöd och service till personer med funktionsnedsättning betalar inget eftersom de ingår under den så kallade 0-taxa vid uthyrning. Att införa kostnadsfria lokaler för samtliga skulle även innebära extra kostnader för nämnderna i form av städning samt bemanning. Vidare kan detta även vara ett uppdrag som konkurrerar med privata näringslivet vilket också måste utredas mer. Stadsledningskontoret anser att de grupper som staden prioriterar i dagsläget redan har möjlighet att få tillgång till kostnadsfria lokaler.

Information till medborgarna

I motionen anförs att stockholmarna enkelt ska få ta del av allt beslutsunderlag för att kunna delta i utvecklingen samt kräva ansvar av sina förtroendevalda. Stadsledningskontoret anser att det är mycket viktigt att medborgarna oavsett modersmål och funktionsnedsättning ska kunna ta del av information. Staden arbetar kontinuerligt för att förenkla och förtydliga informationen till medborgarna. Stadens hemsida ses över och görs mer tillgänglig. Flertalet e-tjänster utarbetas för att förenkla för invånarna att ta del av information, till exempel inom budget och skuldrådgivning och ungdomsmotagning. Stadens nämnder publicerar sina ärenden och protokoll via webbverktyget Insyn där medborgarna får tillgång till fattade beslut. En applikation för iPads "Insyn Stockholm" lanseras i februari, då kommer nämndledamöter och medarbetare att på ett enkelt sätt nå handlingarna på e-tjänsten Insyn via iPads. Detta är i väntan på Stadsarkivets Projekt eDok, ett förslag till nytt gemensamt system för en helt digital ärende- och dokumenthanteringsprocess för Stockholms stad. Det kommer att underlätta publicering av nämndhandlingar. Beslut väntas under våren.

Dialog, medbestämmande och brukarinflytande

Vidare föreslås att staden bör utveckla brukarinflytande och självförvaltningsorgan för invånare som mer varaktigt använder stadens tjänster. Framförallt inom verksamhetsområdena skola, förskola och äldreomsorg. Motionärerna anser att det är viktigt att ungas möjligheter att fatta beslut, ta ansvar för verksamheten i skolan, på fritidsgården, i staden utvecklas. Brukarinflytande är enligt stadsledningskontoret mycket väsentligt för att kvalitén i stadens verksamheter ska utvecklas och det ingår även i stadens fastställda ledningssystem. Staden har även infört valfrihet inom bland annat förskola, skola, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg. Syftet är att stockholmarna själva har ansvar över att fatta beslut som rörande deras egen

vardag samt påverka sin egen situation. Under år 2011 har andelen brukare som upplever att de har valmöjligheten ökat.

Motionärerna anser också att pensionärerna och deras organisationer ska ha väsentligt ökad makt genom pensionärsråd som beslutar inom ramar, genom förtroenderåd med makt i de olika verksamheterna. Stadsledningskontoret anser att pensionärer som klienter eller brukare av stadens olika tjänster bör naturligtvis ha samma rätt till inflytande och medbestämmande som andra grupper. Motionärerna utvecklar inte närmare förslaget om att ge pensionärsrådet beslutanderätt ”inom ramar”, vilket gör det svårt att kommentera detta. Möjligheten att författningssenkligt överlåta beslutanderätt över kommunala medel till andra än förtroendevalda och tjänstemän är dessutom mycket begränsad.

Motionärerna föreslår när det gäller stadsplanering att stadsdelsnämnderna tar ansvar för att varje år genomföra en boendediolog i varje stadsdel där kända förändringar presenteras och diskuteras. Staden arbetar aktivt med medborgardialoger genom dels Söderortsvisionen dels Järvalyftet. Huvudman för dessa dialoger har varit det i området största fastighetsbolaget med stöd av framförallt fackförvaltningarna på tekniska sidan. En allmän uppfattning bland berörda kommunala instanser är att processen varit synnerligen givande, vilket stadsledningskontoret håller med om. Stadsledningskontoret anser dock att det är viktigt att genomföra dessa dialoger strukturerat och välplanerat. Det är viktigt att de medborgare som deltar även upplever att deras synpunkter blivit omhändertagna. Hur ofta en dialog ska genomföras bör också utredas eftersom det kanske inte alltid är meningsfullt att slå fast att det årligen ska genomföras dialogprocesser i berörda områden. En större flexibilitet vad gäller frekvensen bör kunna tillämpas. Stadsdelsnämnderna har öppna nämndsammanträden, vilket möjliggör en kontinuerlig dialog kring aktuella frågor och ärenden.

Medarbetarna

Motionärerna vill att man stärker medarbetarnas medbestämmande i besluten, både de övergripande och de nära på arbetsplatsen. Stadsledningskontoret delar uppfattningen att det också är till nytta för stadens invånare om staden är en attraktiv arbetsgivare som förmår rekrytera kompetenta medarbetare. Vad beträffar medarbetarnas medbestämmande på arbetsplatsen tillämpas gällande medbestämmandeavtal. Stadens system för ledning och styrning bygger på långt gående dialog inom staden. Medarbetare i verksamheten ska vara delaktiga i såväl visionsarbetet som verksamhetsplanering. Ytterst sker också planer på individnivå genom medarbetarsamtal.

Internkontroll

Motionärerna föreslår med förebild från Göteborgs stad att även Stockholms stad förbättrar sin interna kontroll genom utvecklad etisk policy, obligatorisk självdeklarationsmodell i förvaltningar och bolag samt mottagarfunktion för så kallade visselblåsare (whistleblowers). Stockholms arbetar sedan år 2000 aktivt med internkontroll. Respektive nämnd antar ett system för internkontroll. Det systemet innehåller en fastställd organisation över vem medarbetarna ska kontakta vid oegentligheter (whistleb-

lowers). Systemet för internkontroll fastställer också vilka regelverk som stadens nämnder styrs av vilket också omfattar till exempel Lex Sara, personalpolicy, mutpolicy, värdegrunder etc. Staden ligger även i framkant genom att istället för en självdeklarationsmodell ställa krav på samtliga nämnder att genomföra en risk- och väsentlighetsanalys på kommunfullmäktiges indikatorer samt nämndens väsentliga processer. Om riskerna som identifieras i analyserna är tillräckligt allvarliga måste nämnderna vidta aktiviteter för att minska risken. Dessa aktiviteter kan kopplas till nämndens verksamhetsplan och följas upp under året. Samtliga analyser finns inarbetade i stadens webbaserade styrsystem, ILS-webb, sedan 2007, och kan summeras upp för hela staden. Genom att nämnderna kontinuerligt arbetar med risker utifrån kommunfullmäktiges indikatorer samt nämndens väsentliga processer säkerställs att verksamheten kan åtgärda brister innan de inträffar. Arbetet med internkontroll ska följas upp i och redovisas för ansvarig nämnd i samband med verksamhetsberättelsen.

Stockholms stads arbetssätt med internkontroll, framförallt kopplat till stadens ledning och styrning, har bland annat presenterats som ett gott exempel vid Sveriges kommuner och landstings bokslutsdagar 2010. Vidare får staden många studiebesök bland annat från statliga verk som Tullmyndigheten, kommuner som Nacka, Håbo, Sollentuna och städer som Oslo. Stadsledningskontoret anser, efter att fått se hur Göteborgs stad arbetar med internkontroll, att stadens arbete är mer utvecklat och framskridet. Dock kan stadens arbete utvecklas vidare bland annat genom att ställa krav på att samtliga enheter i samband med sina verksamhetsplaner genomför risk- och väsentlighetsanalyser samt fastställer egna internkontrollplaner. Ett gott exempel är Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd där samtliga enheter arbetar aktivt med internkontroll på ett systematiserat sätt.

Val

Motionärerna aktualiserar också frågor om såväl *valkretsindelning* som *lokala val* med utgångspunkt i erfarenheter från Oslo. Valnämnden har i samband med budget 2012 fått i uppdrag att utreda hur valresultatet i större utsträckning kan återspegla röstetalet samt studera konsekvenser av ett minskat antal valkretsar.

Stadsledningskontoret föreslår därför att motion 2011:65 "Förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla" av Karin Wanngård (S) anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i kontorets tjänsteutlåtande.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 9 februari 2012 att som svar på remissen överlämna och åberopa Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordförande Mia Päärni m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Jacob Dencker m.fl. (MP) och ledamoten Anki Erdmann (V), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 11 januari 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Motion 2011:65 av Karin Wanngård m.fl. (S) tar upp frågeställningar som berör hur den representativa demokratin bör organiseras och utformas inom Stockholms stad vad gäller den verksamhet som enligt kommunallagen styrs av kommunfullmäktige. Inom staden finns fjorton stadsdelsnämnder och något fler facknämnder samt ett dussintal styrelser för rörelsedrivande bolag. Verksamheten avser kommunal service till cirka 850 000 stockholmare. Antalet stockholmare väntas om ett par mandatperioder uppgå till cirka 1 000 000. Verksamheten bedrivs med sammanlagt cirka 40 000 anställda.

År 1993 infördes majoritetsstyre i staden (samtliga borgarråd med föredragningsansvar i kommunstyrelsen tillhör majoriteten) och år 1997 genomfördes stadsdelsnämndsreformen, vilken förutsatte stora förändringar i stadens politiska organisation. Dessa förändringar föregicks av ett omfattande utredningsarbete som redovisades i ett antal rapporter; "Hur ska staden styras" 1988, "SPO - Stockholms Politiska Organisation" 1991, "Ny strukturorganisation för Stockholms stad – Social, Skola, Fritid, Kultur" januari 1993, "Utvärdering av stadsdelsnämnds försöket 1990-1992" mars 1993, "Ny strukturorganisation för den mjuka sektorn i Stockholms stad" oktober 1993, "Ansvar och uppgifter för stadsdelsnämnderna" maj 1995. En antal forskare följde och utvärderade stadsdelsnämndsreformen ur en mängd aspekter samt redovisade sin forskning i ett stort antal rapporter. Slutrapporten "Stadsdelsnämnder i Stockholm – Demokrati och effektivitet" publicerades i mars 2001. Vid några tillfällen har stadsdelsnämndernas antal och uppgifter förändrats, framförallt i samband med kommunfullmäktiges beslut om budgetar för staden åren 1999 och 2007.

Förvaltningen kan således konstatera att staden under en tioårsperiod före och strax efter millennieskiftet genomfört omfattande *förändringar av stadens politiska organisation*. Förändringarna föregicks av gedigna utredningar och har följts upp av forskare. Frågan om det nu föreligger behov av att med ett stort perspektiv se över stadens politiska organisation är i allt väsentligt en politisk fråga. Den representativa demokratins huvudaktörer, partierna och deras valda företrädare, bör själva avgöra om förutsättningarna för det politiska beslutsfattandet, genom till exempel förändringar i partiväsendets funktionssätt eller i relationen väljare – valda, ändrats i så stor utsträckning att en sådan översyn bör genomföras. Hit räknar förvaltningen de frågor som motionärerna aktualiserar om avvägningen mellan facknämndernas respektive stadsdelsnämndernas beslutsrätt samt om kommunfullmäktiges arbetsformer.

Motionärerna aktualiserar också frågor om såväl *valkretsindelning* som *lokala val* med utgångspunkt i erfarenheter från Oslo. Förvaltningen saknar egen erfarenhet och kompetens att bedöma dessa förslag och ber att beträffande dessa få hänvisa till valnämnden och dess kansli.

Motionärerna föreslår ”att *alla lokaler staden disponerar över ska stå till föreningslivets förfogande, utan avgift*, när verksamheten inte använder dem”. Förvaltningen delar uppfattningen att mötesplatser i olika former är en förutsättning för demokratin. Men förvaltningen anser att det i staden finns gott om samlingslokaler av olika typ. Bland stadens verksamhetslokaler bör i första hand skolor och idrottslokaler upplåtas för detta ändamål. Lokaler för omsorger av olika slag bör av bland annat hygienskäl undantas. För barn- och ungdomsverksamhet tillämpas s.k. 0-taxa vid upplåtelser. Förvaltningen har inte erfarenhet av att de nuvarande taxorna skulle utgöra ett avgörande hinder för föreningarnas mötesverksamhet.

I motionen anförs att ”stockholmarna ska *enkelt få ta del av allt beslutsunderlag* för att kunna delta i utvecklingen samt kräva ansvar av sina förtroendevalda”. Utöver språkliga krav och presentation av beslutsalternativ nämns i motionen även en mängd nya tekniker med vilka tjänsteutlåtandena bör kunna förmedlas till de förtroendevalda och till invånarna. Förvaltningen delar den nämnda målsättningen och har förståelse för de krav som motionärerna ställer på beslutsunderlaget och dess distribution. Förvaltningen arbetar ständigt på att utforma sina tjänsteutlåtanden så klart och tydligt som möjligt, inte minst med tanke på att många av invånarna i stadsdelsområdet har annat modersmål än svenska. Likaså följer förvaltningen kommunstyrelsens direktiv vad avser att tillämpa e-post, hemsidor m.m. i dialoger med invånarna. Förvaltningen deltar också i olika förvaltningsövergripande fora som avser att utveckla tekniken för sådana dialoger. Förvaltningen är beredd att sända ut nämndhandlingarna till nämndens ledamöter i elektronisk form och ser positivt på att sådana direktiv utfärdas. Förvaltningen lägger inför sammanträdena - i enlighet med kommuncentrala direktiv härom - alltid ut nämndhandlingarna på stadens hemsida under fliken Insyn.

Motionärerna anför att staden bör utveckla *brukarinflytande och självförvaltningsorgan* för invånare som mer varaktigt använder stadens tjänster – framförallt inom verksamhetsområdena skola, förskola och äldreomsorg. Förvaltningen tillämpar de nu tillgängliga modellerna för inflytande och påverkan inom sina förskolor samt omsorgsenheter för såväl äldre som personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen har inget att erinra mot att formerna för brukarinflytande och självförvaltning inom staden utreds i utvecklande syfte, men naturligtvis med beaktande av de formella begränsningar som föreligger.

Motionärerna föreslår när det gäller husbyggande, trafik och grönområden ”att *stadsdelsnämnderna tar ansvar för att varje år genomföra en boendedialog i varje stadsdel där kända förändringar presenteras och diskuteras* samt där invånarnas och andra intressenters idéer samlas in som underlag för fortsatt arbete”. Förvaltningen är välbekant med detta sätt att samråda i planfrågor genom den så kallade Järvdialogen som genomförts i ett par omgångar i tre av stadsdelsnämndsområdets fyra stadsdelar under de senaste åren. Dialogprocessen har genomförts i anslutning till de planer på förnyelse av den fysiska miljön som utgör delar av Järvalyftet/Järvavisionen (Akalladialogen, Husbydialogen och Rinkebydialogen). Huvudman för dessa dialoger har varit det i området största fastighetsbolaget med stöd av framförallt de stora tekniska förvaltningarna - stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, trafikkontoret och

miljöförvaltningen – men också av utbildningsförvaltningen och stadsdelsförvaltningen. En allmän uppfattning bland berörda kommunala instanser är att processen varit synnerligen givande. Liknande dialoger har också börjat genomföras inom delar av Söderort. I anslutning till de så kallade strukturplaner som presenteras av byggnadsnämnden/stadsbyggnadskontoret, bland annat som ett resultat av de nämnda dialogprocesserna, deltar också berörda tekniska facknämnder/fackförvaltningar och stadsdelsnämnden/stadsdelsförvaltningen i offentliga samråd med berörda invånare i respektive stadsdel.

Förvaltningen delar uppfattningen att nämnda typ av dialoger utgör viktiga inslag i den demokratiska processen när det gäller fysisk samhällsplanering. Men förvaltningen anser att de kommunala instanser som har rätt att fatta erforderliga beslut eller utarbetar beslutsunderlaget ska vara huvudansvariga för processen. Med undantag för parkinvesteringar utgör inte stadsdelsnämnderna den huvudansvariga kommunala instansen. Likaså kan diskuteras om det är meningsfullt att slå fast att det årligen ska genomföras dialogprocesser i berörda områden. En större flexibilitet vad gäller frekvensen bör kunna tillämpas.

Motionärerna anser att *”det är viktigt att ungas möjligheter att fatta beslut, ta ansvar för verksamheten i skolan, på fritidsgården, i stadsdelsområdet, i staden utvecklas”*. I motionen pekas på den diskrepans som föreligger mellan ungas vilja att vara med och besluta/påverka och deras upplevelse av att det faktiskt är så. Förvaltningen svarar för förebyggande barn- och ungdomsinsatser i ett stadsdelsområde med en stor andel unga där dessutom många av dessa känner ett utanförskap. Mot den bakgrunden arbetar förvaltningen i den reguljära verksamheten på ungdomsgårdar och andra träffpunkter för ungdomar med att göra dem delaktiga genom bland annat beslutande stormöten och arbetsgrupper kring aktiviteter, där sådant som att skriva projektplan, göra budget och söka pengar ofta kan ingå. För de något äldre ungdomarna är arbetsmetoden coaching i verksamheter som i huvudsak sker på ungdomarnas eget initiativ. Förvaltningen har också ett uppdrag från nämnden att bilda någon form av ungdomsforum för deltagande och inflytande där bland annat kan ingå diskussioner med lokalpolitiker om det som ligger nära dem men också samhällsfrågor i stort. Att bryta ett utanförskap hos många ungdomar genom att ge dem ökad makt över sin egen situation kräver naturligtvis även andra typer av åtgärder som ligger utanför stadsdelsnämndens/stadsdelsförvaltningens kompetens att besluta om. Framförallt rör det sig här om utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser av olika slag.

Motionärerna anser också att *”pensionärerna och deras organisationer ska ha väsentligt ökad makt t.ex. genom pensionärsråd som beslutar inom ramar, genom förtroenderåd med makt i de olika verksamheterna”*. Pensionärer som klienter eller brukare av stadens olika tjänster bör naturligtvis ha samma rätt till inflytande och medbestämmande som andra grupper – till exempel genom brukarinflytande och självförvaltning, som för övrigt motionärerna under annan rubrik föreslår ska utredas i utvecklande syfte. Motionärerna utvecklar inte närmare förslaget om att ge pensionärsrådet beslutanderätt *”inom ramar”*, vilket gör det svårt att kommentera detsamma. Möjligheten att författningssenkligt överlåta beslutanderätt över kommunala medel till andra än förtro-

endevalda och tjänstemän är dessutom mycket begränsad. Förvaltningen avstår därför att närmare kommentera detta förslag.

Motionärerna anför att man ”vill stärka medarbetarnas medbestämmande i besluten, både de övergripande och de nära på arbetsplatsen”. Förvaltningen delar uppfattningen att det också är till nytta för stadens invånare om staden är en attraktiv arbetsgivare som förmår rekrytera kompetenta medarbetare. Vad beträffar medarbetarnas medbestämmande på arbetsplatsen tillämpar förvaltningen gällande medbestämmandeavtal. Enligt förvaltningens uppfattning fungerar avtalet väl när det gäller dialog och beslut beträffande fysiska och psykosociala aspekter i arbetsmiljön. När det gäller beslut i stadsdelsnämnden av mer övergripande karaktär har medarbetarna genom sina fackliga organisationer möjlighet att påverka genom förhandling och yttranderätt vid nämndsammanträdena.

Motionärerna föreslår med förebild från Göteborgs stad att även Stockholms stad förbättrar sin interna kontroll genom *utvecklad etisk policy, obligatorisk självdeklarationsmodell i förvaltningar och bolag samt mottagarfunktion för så kallade visselblåsare (whistleblowers)*. Förvaltningen har naturligtvis inget emot att staden vidtar åtgärder för att minska riskerna för korruption och mutor samt brott mot den etiska policyn. Så kan bland annat ske genom att främja ett öppet klimat på arbetsplatserna där det är självklart att reagera mot oegentligheter. Förvaltningen saknar dock erfarenheter av de exempel från Göteborg som nämns i motionen. Föreligger behov av att utreda detta bör stadsrevisionens erfarenheter och synpunkter väga tungt.

Motionen avslutas med ett yrkande om att kommunfullmäktige ”bör tillsätta en fullmäktigeberedning med uppdrag att utveckla demokratin i Stockholms stad”. Behovet av en sådan beredning bör, enligt förvaltningens uppfattning, vara beroende av om fullmäktige anser att en stor översyn av stadens politiska organisation behöver genomföras.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 februari 2012 att som svar på remissen överlämna och åberopa Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande samt att paragrafen justeras omedelbart.

Reservation anfördes av vice ordföranden Robert Lagergren (S) med stöd av Anders Lindell (MP) och Ruby Espinoza (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ersättaren Anders Lindell (MP) och ledamoten Rebwar Hassan (MP), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 16 januari 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Att bidra till att utveckla delaktighet och demokrati är en viktig uppgift för stadsdelsnämnderna och ett uppdrag till stadsdelsförvaltningens tjänstemän.

Vi arbetar för att öka samarbetet med det lokala föreningslivet och uppmuntrar medborgarna till att lämna klagomål, beröm och idéer. Medborgarnas synpunkter är en viktig del i den ständiga förbättringen av vår verksamhet. Föräldrars och anhörigas medverkan är betydelsefull inom förskola, äldreomsorg och stöd till personer med funktionshinder.

Vi arbetar brett med kulturfrågorna inom våra verksamheter. Nationaldagen och Skärholmsdagen (8 september) är stora evenemang där vi samarbetar med föreningar. Verksamheten inom Förskola/Fritid har ett intensivt samarbete med Stockholms Stadsteater Skärholmen. Förskolan hade teater/dansföreställningar för ca 1200 barn. Av dessa barn har 900 barn sett fler teaterföreställningar under år 2011. Under 2012 kommer minst 50 aktiviteter för ungdomar att erbjudas av professionella aktörer. Medborgarmöten anordnas av det Lokala Brottsförebyggande Rådet vid två tillfällen per år i varje stadsdel.

Boendedialoger i Bredäng och Skärholmen har genomförts tillsammans med bostadsbolagen. Ytterligare en boendedialog äger rum i Vårberg den 4-5 maj 2012.

Vi välkomnar initiativ till nya arbetssätt för att öka medborgares/brukares/kunders delaktighet.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 9 februari 2012 att som svar på remissen överlämna och åberopa Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Majvi Andersson m.fl. (S) och ledamoten Emelie Roxby-Schüsseleder (V), *bilaga 1*.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 december 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att ge alla medborgare inflytande och möjlighet att påverka beslut. Om medborgarna på ett enkelt sätt i början av beslutsprocessen får möjlighet att ta del av beslutsunderlag och komma med synpunkter och förslag kan deras åsikter vägas in innan det slutliga beslutet fattas.

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning att de frågor som engagerar många medborgare är stadsplanering, trafik- och grönområden och anser därför att förslaget om boendedialog är bra.

När det gäller förslaget om att tillsätta en fullmäktigeberedning, som bl a ska utreda förutsättningarna för lokala val till stadsdelsnämnderna, har förvaltningen inga synpunkter.

Förvaltningen föreslår därmed att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2012 har i huvudsak följande lydelse.

Underremisser

Svenska Bostäders remissvar daterat den 24 januari 2012 har i huvudsak följande lydelse:

Svenska Bostäder ser mycket positivt på en utvecklad demokrati. Bolagets initiativ till en utökad dialog med de boende på Järvafältet inför planerade ombyggnader och förvaltningsinsatser har fallit mycket väl ut. Drygt 30 000 synpunkter, förslag och idéer har samlats in och ligger nu till grund för det fortsatta förvaltnings- och upprustningsarbetet på Järva.

En utökad demokrati har också blivit verklighet genom den överenskommelse som Svenska Bostäder gjort med Hyresgästföreningen om ett utökat samråd vid upprustning av husen på Järvafältet. Bolaget för f.n. en dialog med Hyresgästföreningen om att använda den utökade samrådsmodellen i hela Stockholm.

Förslaget om att alla lokaler som staden disponerar ska stå till föreningslivets förfogande är intressant, även om den möter en del praktiska hinder. Som hyresvärd kan vi konstatera att lokalnyttjande alltid är förenat med kostnader, och att det är inte möjligt att transferera föreningslivets kostnader till andra kommunala verksamheter. Ett eventuellt genomförande av detta förslag kräver således att såväl organisatoriska som ekonomiska förutsättningar utreds noga.

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholmshem har själv inga verksamhetslokaler som i dagsläget lämpar sig för att upplåta till föreningslivet. Bolaget har däremot i sina bostadsområden cirka 150 hyresgästlokaler som står till de boendes förfogande. Lokalerna har toalett och pentry och är hyresfritt upplåtna till Hyresgästföreningen. Stockholmshem ger bidrag till inredning och utrustning. Lokalerna sköts om och hyrs/lånas ut av den lokala hyresgästföreningen.

I avtalet med Stockholmshem och Hyresgästföreningen är parterna överens om att

hyresgästlokalerna ska kunna användas även av andra organisationer som driver verksamhet inom bostadsområdet i den mån den lokala hyresgästföreningens verksamhet medger detta. Det är upp till varje lokal hyresgästförening att bestämma om man vill ta ut en avgift när man upplåter sin lokal. Lokalen får dock inte utnyttjas i rent kommersiellt syfte.

Vad Stockholms hem förstår upplåter sedan länge många lokala hyresgästföreningar formellt, eller informellt genom hyresgästerna, hyresgästlokaler till utomstående organisationer.

Stockholms hem ställer sig, vilket klart framgår av avtalet med Hyresgästföreningen, positivt till att kvarterslokaler ska kunna utnyttjas av föreningslivet i området. Vid kontakt med Hyresgästföreningen centralt ställer man sig även där positivt till upplåtelse av kvarterslokaler av skäl som anförs i motionen.

Familjebostäders remissvar daterat den 17 februari 2012 har i huvudsak följande lydelse:

Familjebostäder tillhandahåller i viss utsträckning verksamhetslokaler till stadens verksamheter, företrädesvis stadsdelsnämndernas olika verksamheter. I vilken utsträckning föreningslivet ska kunna disponera dessa lokaler är i första hand en fråga för våra hyresgäster, stadsdelarna, att ta ställning till. Förstahandshyresgästen, stadsdelen, har som alltid fullt ansvar för att lokalen används på ett lämpligt sätt.

När det gäller förslaget om att nyttja stadens hemsida för att publicera dagordningar, tjänsteutlåtande och beslut instämmer bolaget i motionärernas förslag. AB Familjebostäder förbereder redan en sådan ordning när det gäller styrelsens handlingar.

Micasa Fastigheters remissvar daterat den 29 november 2011 har i huvudsak följande lydelse:

Micasa Fastigheter arbetar aktivt för att de gemensamhetslokaler som bolaget förfogar över ska kunna användas av föreningslivet. Kontakt har tagits med idrottsnämnden för att lösa den operativa, praktiska sidan av uthyrningen. Idrottsnämnden utreder nu frågan och Micasa Fastigheter förväntas få besked inom kort.

Micasa Fastigheter samverkar sedan våren 2007 med pensionärer från SPF, PRO och SPRF samt med handikapporganisationer i s.k. referensgrupper. Syftet med samverkan är att ta tillvara de erfarenheter som grupperna besitter i utvecklingen av Micasa Fastigheters verksamhet. Referensgrupperna träffas fem till sex gånger om året. Vid samverkansmötena får referensgrupperna ta del av de ombyggnadsprojekt som är på gång samt utvecklingsfrågor för att därigenom kunna lämna synpunkter och förslag.

Härutöver vill Micasa Fastigheter också informera om att bolagets styrelsehandlingar och protokoll publiceras i det stadsgemensamma forumet "Insyn".

SISAB:s remissvar daterat den 12 januari 2012 har i huvudsak följande lydelse:

För den del av förslaget som avser ett bredare nyttjande av lokaler, bör vid en verkställighet beaktas hur organisationen runt lokalerna nyttjas såsom exempelvis tillträde,

säkerhet, tillsyn, vaktmästarinsatser, lokalvård och slitage med mera .

SGA Fastigheters remissvar daterat den 24 januari 2012 har i huvudsak följande lydelse:

SGA Fastigheter anser att det är viktigt att alla förvaltningar och kommunala bolag inom Stockholms stad verkar för att bidra till att vitalisera demokratin.

SGA Fastigheters arenor hyrs för närvarande ut till Stockholm Globe Arenas till och med 2023 med rätt till 10 års förlängning. SGA Fastigheter disponerar med andra ord inte arenorna och kan därmed inte upplåta dem till föreningslivet. Däremot har idrottsnämnden rätt att träffa avtal med hyresgästen avseende rätt att disponera Hovet 400 timmar per år till en årlig kostnad om 520 000 kronor).

Koncernledningens synpunkter

Nedan redogörs för de delar i motionen som direkt rör koncernen Stockholms Stads-
hus AB:s verksamheter.

Alla ska kunna delta i demokratisk utveckling

Koncernledningen delar bolagens uppfattning om att idén att utnyttja lokaler i stadens fastighetsbestånd för flera verksamheter är god. Koncernledningen arbetar tillsammans med bolagen aktivt för att fastighets- och lokalbestånd som staden äger ska nyttjas så effektivt som möjligt och ha så stor beläggning som är praktiskt genomförbart. Det föreligger dock både praktiska och lagliga hinder mot att upplåta lokaler helt kostnadsfritt. Lokalnyttjande innebär alltid vissa kostnader för hyresvärden för värme, ventilation, förvaltningspersonal eller bevakning. En mindre avgift för upplåtelsen måste åtminstone täcka dessa kostnader, annars riskerar upplåtelsen att betraktas som en otillåten utdelning ur bolagen och den kan även betraktas som ett statsstöd enligt EU:s konkurrenslagstiftning. Enligt den nya lagen för Allmännyttiga bostadsföretag ska verksamheten i kommunala bostadsbolag bedrivas enligt affärsmässiga principer. Detta omfattar av konkurrensskäl den mycket begränsade andelen lokaler inom deras bestånd. Syftet är att kommunala bolag inte ska undergräva förutsättningarna för konkurrerande fastighetsbolag i närmarknaden.

I budget för 2012-2014 anges att stadens nämnder och bolag i första hand ska hyra lokaler av staden eller stadens egna bolag. Koncernstyrelsen ser mycket positivt på detta och har inlett en diskussion om hur presentation av tillgängliga lokaler hos samtliga bolag kan samordnas så att den som behöver hyra en lokal har lättare att hitta lämpliga alternativ. Detta direktiv kommer sannolikt ytterligare öka beläggningen hos bolagen, vilket ligger helt i linje med koncernens effektiviseringsambitioner.

Redan idag upplåter bolagen lokaler till olika föreningar. Stockholmshem upplåter till hyresgästföreningen och Micasa Fastigheter utreder tillsammans med fastighetsnämnden och idrottsnämnden om deras lokaler mer effektivt kan nyttjas av Stockholms föreningsliv. Koncernledningen ser positivt på Micasa Fastigheters initiativ i detta sammanhang och ser möjlighet att det kan omfatta även övriga bolag.

Genom de stora satsningar som genomförs i Stimulans för Stockholm kommer

även de gemensamma ytorna i och kring stadens fastigheter förbättras, vilket medför en större trivsel i området och förbättrade förutsättningar för de spontana möten som motionären efterlyser.

Sammantaget anser koncernledningen att stadens lokalbestånd ska användas så brett och effektivt som möjligt, men poängterar att det måste ske under konkurrensneutrala villkor.

Öppenhet och tillgång till beslutsunderlag

Kommunfullmäktige fattade 2005 beslut om att, ge stadsledningskontoret att i samverkan med koncernledningen på ett kostnadseffektivt sätt samordna stadens fullmäktige-, nämnd- och styrelseinformation på Internet så att informationen blir överskådlig och lättillgänglig för medborgarna. Detta arbete pågår löpande och hittills har större delen av koncernens bolag anslutit sig till tjänsten "Insyn" och de resterande arbetar med att inom kort finnas där – under tiden finns bolagens styrelsehandlingar att nå via Stockholms stads hemsida.

Invånarna intresserade av stadsutvecklingen

Samtliga av stadens bostadsbolag håller kontinuerliga boendedialoger i samband med den omfattande upprustning som för närvarande sker i fastigheterna. Dessa processer har utvecklats och fungerar väl, vilka givit bolagen både goda idéer och en förankring hos de boende inför genomförande. Detta visar på ett mycket påtagligt sätt hur invånarna kan påverka utvecklingen.

Koncernledningen och bostadsbolagen arbetar fortlöpande för att säkerställa den demokratiska processen vid ombildningar av kommunala hyresfastigheter. Det sker främst genom information, bl.a. genom informationsprojektet BildaBostad, vars uppdrag är att öka kunskapen om olika boendeformer och ge korrekt information om ombildningsprocessen. Därtill inbegriper den formella ombildningsprocessen ett antal kontrollmoment i syfte att säkerställa att ombildningen sker i god ordning och demokratisk anda, i enlighet med gällande lagstiftning.

Äldres makt

Micasa Fastigheter samverkar sedan våren 2007 med pensionärer från SPF, PRO och SPRF samt med handikapporganisationer i s.k. referensgrupper. Syftet med samverkan är att ta tillvara de erfarenheter som grupperna besitter i utvecklingen av Micasa Fastigheters verksamhet. Referensgrupperna träffas fem till sex gånger om året. Vid samverkansmötena får referensgrupperna ta del av de ombyggnadsprojekt som är på gång samt utvecklingsfrågor för att därigenom kunna lämna synpunkter och förslag.

Koncernledningen delar Micasa Fastigheters uppfattning om vikten av att nyttja den erfarenhet som finns bland intresseorganisationerna och sina boende för sin verksamhetsutveckling, i syfte att skapa morgondagens äldreboenden. Micasa Fastigheter har som ägardirektiv för 2012-2014 att bidra till en mångfald och utveckling av boendeformer, men även att värna om tillgången till gemensamhetslokaler i beståndet.

Stadens övriga bostadsbolag arbetar kontinuerligt med att identifiera lägenheter som är anpassade eller lätt kan anpassas för äldre som har behov av extra tillgänglighet

i sitt boende. På så sätt ger man sina hyresgäster möjlighet att anpassa boendet efter förändrade behov även inom stadens reguljära bostadsfastigheter.

Medarbetarna

Kommunfullmäktige antog 2009 Personalpolicy för Stockholms stad, vilken även koncernen Stockholms Stadshus AB styrs av. Till detta kommer ett antal program och riktlinjer som alla har som syfte att utveckla Stockholms stad till en arbetsplats i världsklass. Det finns även ett antal lagar som styr arbetsmiljö och medarbetarnas medbestämmande, vilka naturligtvis även koncernen Stockholms Stadshus AB lyder under.

Etik och antikorrupktion

År 2010 antog styrelsen för Stockholms Stadshus AB en värdegrund med principer för vårt uppdrag, öppenhet, medarbetarskap, integritet, effektivitet och affärsmässighet samt samhällsansvar. Inom denna värdegrund har de av kommunfullmäktiges beslutade policys och riktlinjer strukturerats för att säkerställa en struktur som möjliggör att direktiven enklare kan efterföljas samt följas upp. Denna värdegrund har även bolagen inom koncernen uppmuntrats att anta och flertalet av bolagen har sina egna, såväl utarbetade som inarbetade värdegrunder.

Enligt kommunfullmäktiges beslut utarbetar bolagsstyrelserna, i samband med bolagens budget, internkontrollplaner. Samtliga bolag genomför även risk- och sårbarhetsanalyser, som ligger till grund för det fortsatta säkerhetsarbetet. Utgångspunkterna för internkontrollplanen är att verksamheten bedrivs i enlighet med ägarens och den egna styrelsens intentioner, att lagar och gällande regler, beslut etc. följs, att verksamheten bedrivs effektivt och ändamålsenligt, att redovisningen är rättvisande och att uppföljningen av verksamhet och ekonomi är tillförlitlig, säkerheten i administrativa rutiner är tillfredsställande samt att koncernens tillgångar skyddas.

Internkontrollarbetet ska förebygga oegentligheter, peka på eventuella brister i rutiner och hantering samt initiera förbättringar. Därutöver genomförs kontroller av de auktoriserade revisorerna samt lekmannarevisorerna, på uppdrag av Revisionskontoret, vilka följer den interna kontrollen inom alla bolag i koncernen. Revisorernas samlade granskning av koncernen anmäls i koncernstyrelsen.

Koncernledningen har även sedan 2006 kontinuerligt genomfört granskningar avseende förtroenderisker inom bolagen. Dessa granskningar belyser eventuella risker avseende policyarbete, intern kontroll, ekonomi, inköp/ upphandling, uthyrning, projekt/underhåll, säkerhet, personal, representation, förmåner, media och kommunikation, IT m.m. Respektive område kommenteras och förslag till förbättrat kontroll- och/eller riskhanteringsåtgärd föreslås. Generellt har bolagen god kontroll, enligt dessa granskningar men det finns alltid förbättringsområden, vilka bolagen tillsammans med koncernledningen kontinuerligt arbetar aktivt med.

RESERVATIONER M.M.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordförande Mia Päärni m.fl. (S) enligt följande.

Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
Att därutöver anföras följande:

Vi socialdemokrater yrkar på att bifalla motionen "Förnyad demokrati - den goda staden för alla" i sin helhet. Det finns en klyfta mellan förtroendevalda och medborgare som har växt de senaste åren. Inte minst så ser vi detta i stadsdelsnämnderna, som även har en viss distans till kommunfullmäktige och de centrala nämnderna - en klyfta som även den växt. Därför så vill vi socialdemokrater i Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd göra ett antal tillägg.

Vi anser att det krav som rests av lokalbefolkning och föreningsliv, bland annat i Husby, måste lyssnas på. Det finns framförallt en stor kritik mot Järvalyftets utformning och att det inte finns någon möjlighet till dialog och medbestämmande. Vi vill att man förutom den centrala styrgrupp som man har ser till att det finns lokala styrgrupper i varje stadsdel, som består av boende och eventuellt även lokalpolitiker som adjungerade. Därför vill vi se omedelbara åtgärder för att komma fram till hur man kan utforma styrgrupper i varje stadsdel här på Järva, med verklig insyn i och makt över utvecklingen av Järvalyftet.

Om man ska utveckla demokratin räcker det heller inte med att människor får insyn och påverkansmöjligheter i vad som händer i Järvalyftet. Ta exemplet om nedläggningen av Bredbyskolan eller diskussionerna inför strukturplanen i Husby där de ansvariga politikerna konsekvent sa nej till att medverka på stormöten. I fallet med Bredbyskolan bemödade sig skolborgarrådet inte ens svarade på brev eller mail från elever/föräldrar/personal. Att politiker som tar beslut som påverkar människors liv tar sig tid att föra en dialog med människor borde vara självklart. Men det är inte det idag. Detta är mycket allvarligt och leder till att förtroendet för politiker helt raderas.

Vidare vill vi belysa bristen på träfflokaler eftersom förvaltningen synpunkter är att det i staden finns "gott om samlingslokaler" - något som för många invånare ett stort frågetecken. Vi vill gärna se utvecklande verksamheter som etablerar sig i vår stadsdel men inte på villkor att en annan viktigt verksamhet försvinner eller flyttas bort, vilket vi nu ser med Husby Träff. Även Rinkeby Folkets Hus är i riskzonen för att lägga ned. Tillgång till träfflokaler och -punkter är en förutsättning för människors självorganisering och ett levande föreningsliv, och således en förutsättning för en levande, folklig demokrati. Tyvärr är verkligheten, som vi alla vet, en annan. I vår stadsdel pågår det en nedmontering. En nedmontering som till råga på allt sker utan att människor ens får möjligheten att ha en dialog med de som tar besluten.

Reservation anfördes av ledamoten Jacob Dencker m.fl. (MP) och ledamoten Anki Erdmann (V) enligt följande.

Att i huvudsak stödja motionärernas förslag
Att delvis godkänna förvaltningens förslag
Att därutöver anföra

Vi upplever att det finns ett stort problem med den centralisering av besluten som finns i Stockholm till Stadshuset. Stockholm är en växande stad. Ett jättelikt område med olika stadsdelar som sinsemellan är mycket olika. Perspektivet från stadshuset och de centrala nämnderna på vår stadsdel Rinkeby/Kista till exempel är inte alltid det mest insiktsfulla och lyhörda. Man har valt att bygga ut E18 till en motorväg med 8 körfält som löper precis bredvid de tätbebyggda stadsdelarna Rinkeby, Tensta, Hjulsta vilket påverkar våra barns hälsa. Nu planerar man förbifartens mynningsöppning vid de stora bostadsområdena i Hjulsta och Akalla. Det lätt att besluta för våra förorter från centrum av staden när man inte behöver sätta sin fot där än mindre leva där.

Vi upplever det mycket bekymmersamt att vårt befolkningsunderlag faktiskt har röstat på s, v och mp i stor utsträckning medan Stockholm stad som helhet har valt alliansen. Det betyder att Alliansen i Stadshuset gång på gång kör över invånarnas vilja i vår stadsdel och den lokala majoriteten låter Stadshusets vision vara rådande.

Som politiker hamnar vi i en mycket besvärlig situation med befolkningen bakom oss men utan möjlighet att påverka nedskärningar, byggplaner och omstrukturering av våra områden, nedläggningar av skolor och träffpunkter, upphandlingar av vårdcentraler och omsorgsverksamhet.

Man har omorganiserat och utvärderat många gånger. Det är möjligt att det är ett mycket svårlost problem. När Stockholm blir allt större kanske man kunde dela upp staden i ett innerstadsområde och några ytterstadsområden som faktiskt inte har så stora likheter med stadskärnan. Det är möjligt att det skulle vara lättare att få människor att delta i valen om det faktiskt fanns möjlighet att påverka sitt närområde. Det upplevs inte så som det är nu. Vilket leder till lågt valdeltagande.

Det lokala engagemanget hos medborgare, politiker och företagare stärker områdenas kvaliteter. För att skapa en aktiv dialog vill Miljöpartiet att Stockholm ska införa direktval till stadsdelsnämnderna. Det politiska ansvaret för närmiljön ska föras tillbaka till stadsdelarna och beslut ska fattas i en öppen process. Vi vill att fler ansvarsområden ska föras tillbaka till stadsdelsnämnderna. Medborgardialog och lokala rådslag ska användas oftare och utgöra ett av underlagen för de förtroendevalda när de fattar beslut.

Det föreslås i motionen att de lokaler som staden disponerar över ska stå till föreningslivets förfogande utan avgift, när verksamheten inte använder dem. Vi håller självklart med om att mötesplatser är en viktig förutsättning för demokratin och att lokaler är till för att användas.

Att få ungdomar att delta och känna att de har möjlighet att påverka sin situation försöker vi få till stånd i stadsdelen. Vi har ännu inte kommit så långt men satsningen på ungdomsråd är en start och det föreningsliv som finns ska stödjas för det är grunden för demokrati.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av vice ordföranden Robert Lagergren (S) med stöd av Anders Lindell (MP) och Ruby Espinoza (V) enligt följande.

Vi stöder motionen i dess helhet samt yrkandet att kommunfullmäktige tillsätter en beredning med uppdrag att utveckla demokratin i Stockholms stad.

Vi vill därutöver anföra

Beredningen bör, utöver det som framställs i motionen, ta särskild hänsyn till:

Att fler områden i Stockholm, särskilt i ytterstadsområden som Skärholmen, har svårt att hitta lokaler till föreningsmöten där kostnaden är av den nivån att föreningarna har råd.

Att det bör övervägas att det ska finnas utrymme för medborgare att på ”sina” medborgarkontor/medborgarhus ges möjlighet att söka information om Stockholms stads politik, då Stockholms stads brandväggar idag sätter hinder för att göra detta på till exempel biblioteken.

Att stadsdelens budget tillåter tillhandahållandet av lokaler där de politiska partierna kan träffa medborgarna.

Att stadsdelsförvaltningarna, för att öka valdeltagandet, avsätter resurser för information till medborgarna om det svenska valsystemet och demokratiarbetet.

Att stadsdelsnämnderna garanteras insyn i skolan, då insynen nu brister efter att ansvaret för skolan flyttats från stadsdelen.

Att beredningen i sitt uppdrag även tar med hur stadsdelsförvaltningarna bör skriva sina upphandlingsavtal för att möjliggöra medborgarna insyn i upphandlad privat skattefinansierad verksamhet.

Att anställda i upphandlad privat skattefinansierad verksamhet är garanterade meddelarfrihet, för att säkerställa för medborgarna att eventuella brister i verksamheten kommer fram, utan att den anställde riskerar att mista sin anställning.

Att information från staden förmedlas på ett lättförståeligt språk så personer med utländsk bakgrund och även personer med olika funktionsnedsättningar kan ta del av den. Det är också viktigt att det skapas möjligheter för exempelvis hörselskadade att på teckenspråk delta i diskussioner om demokratifrågor.

Särskilt uttalande gjordes av ersättaren Anders Lindell (MP) och Rebwar Hassan (MP) enligt följande.

Vi tycker att fullmäktigemotionen innehåller mycket bra och stöder förslaget att yrka bifall till den. Flera av förslagen ligger i linje med den demokratipolitik vi gröna har drivit sedan länge med målet att skapa ett mer levande och delaktigt Stockholm. När vår stad växer och utvecklas måste också demokratin göra det. Vi tror därför att en fullmäktigeberedning om demokrati har mycket att tillföra, särskilt när det gäller det lokala beslutsfattandet, satsningar på unga och bättre förutsättningar för människor att ta del av demokratin.

Miljöpartiet driver sedan tidigare förslaget om direktvalda stadsdelar. Stadsdelspolitiken behandlar människors vardag och borde ges större plats i de allmänna valen. Hand i hand med detta går att vända centraliseringen som nu sker och ge stadsdelarna mer makt över besluten i staden.

De boende i stadsdelarna behöver få mer inflytande över bebyggelsen. Staden borde arbeta för ett medborgarinflytande som sträcker sig över de krav som ställs inom Plan- och bygglagens ramar. En planprocess ska alltid föregås av en medborgardialog för att ge invånare möjlighet att redan vid ett tidigt skede få delta i planprocessen. I många områden finns ett behov av att stadsbyggnadskontoret använder sig av översättare och tolkar. Metoder att fånga upp grupper som aldrig kommer till tals när det gäller stadsbyggnadsrelaterade frågor måste också utvecklas.

Skärholmen är ett bra exempel på en stadsdel som arbetar med ungas deltagande i fokus, och här finns det mer att göra i hela staden. Det behövs fler åtgärder för att ge ungdomar makt över sin vardag, på fritidsgårdar och skolor. Men också över politiska beslut genom medborgardialoger och starka ungdomsråd. Slutligen är ungdomar en grupp som har det extra illa ställt ekonomiskt, något som försvårar för deltagande. För oss i Skärholmen, som är en ekonomiskt utsatt stadsdel där bidragstagandet ökar är det viktigt att ta hänsyn till hur inkomstskillnader påverkar vårt demokratiska deltagande.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av ledamoten Majvi Andersson m.fl. (S) och ledamoten Emelie Roxby-Schüsseleder (V) som föreslog att nämnden skulle bifalla motionen.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2011:65

2011:65

Motion av Karin Wanngård m.fl. (S) om förnyad demokrati så att vi tillsammans kan utveckla den goda staden för alla!

Dnr 335-2166/2011

Vi förtroendevalda i kommunfullmäktige är en viktig del av demokratin i Stockholm. Vi ska vårda och utveckla demokratin så att den inte endast blir vackra ord i våra högtidstal.

Stockholm är en fantastisk stad, med många olika människor och utmaningar. Stockholm är vår vackra, gröna, sköna stad med mycket vatten, många oaser av tystnad och skön natur men också vardagsstress. Här har alla möjligheter att vara sig själva, samtidigt som vi är beroende av varandra. Det är därför vi bor här och gillar Stockholm.

I en demokrati är det folket som styr. Demokrati handlar om allas möjligheter att delta i och ta ansvar för verksamheten på samma sätt. Vi förtroendevalda har ansvar för att skapa de möjligheterna. All makt utgår från folket, enligt vår grundlag. Men den kan tolkas olika. Vi socialdemokrater tycker inte att det räcker med att hålla val vart fjärde år. Vi har ett gemensamt ansvar för samhället vi lever i. Genom att delta och påverka skapar vi vår gemensamma framtid. Vi vill att demokratin ska leva som en naturlig del i vårt samhälle, varje dag.

En avdemokratisering kan ske smygande, genom små men medvetna justeringar av viktiga detaljer i strukturerna. Utan att någon fattar beslut om det kan demokratiseringens institutioner även förlora sin inre bärighet och sina normer på grund av att den kritiska bildningen försummas eller genom att ledare medvetet eller aningslöst missbrukar folkets förtroende. Vi är angelägna om att det är vi förtroendevalda som fattar avgörande beslut om verksamheterna, inte tjänstemän.

För att utveckla demokratin, för stockholmarnas bästa, pekar vi i denna motion på ett antal möjligheter. Deltagande i valen är ett uttryck för demokra-

tisk delaktighet. Vi är bekymrade över det låga valdeltagandet i vissa valdistrikt. Vi ser utveckling av demokratin som en viktig grundbult för att öka förtroendet för politiskt agerande, för oss förtroendevalda.

Det är majoriteten som bestämmer i en demokrati. Men det är viktigt att komma ihåg att minoriteten också har rättigheter. Majoriteten ska aldrig förtrycka minoriteten. Vi alla förtroendevalda har ett ansvar, inte bara för vad jag säger och gör, utan också för hur det kan uppfattas och drabba andra.

Vi förtroendevalda ska uppträda just mot varandra, självklart även mot alla vi möter i uppdraget. Vi använder inte otrevligt språk eller förnedrande omdömen om personer. Vi ska ha en artig och trevlig ton även gentemot våra motståndare, vilket på intet sätt innebär att vi inte ger dem rejäla matcher utan snarare att vi vinner på poäng och värdighet. Vi ska alltid visa respekt för demokratin.

Vi ska inte förändra de demokratiska formerna och stadens organisation ofta. Därför föreslår vi att alla partier gemensamt analyserar, diskuterar och föreslår förändringar genom en fullmäktigeberedning som bör komma med förslag fortlöpande samt lämna en slutrapport helst före den 15 oktober 2012. Då finns underlag inför budgeten 2013 och valet 2014.

Förändra arbetet i fullmäktige

Vi vill pröva nya former för arbetet i fullmäktige. I en del ärenden är det helt förutsägbart vad som ska sägas av vem. Hur intressant är det att lyssna då? Vem tar del av debatten i dag i KF? Tekniska förutsättningarna webb TV, radio, stor åhörarläktare finns. Vi bör ha flera temamöten där en mera fri debatt förs om t ex äldreomsorgen. Debatten kan bli resultatet i ett ärende till ett kommande möte.

Alla ska kunna delta i demokratisk utveckling

Vi ska jobba mot diskriminering, för integration och för jämställdhet mellan män och kvinnor. Vi har satt upp höga mål för vårt arbete. Stockholm ska präglas av rättvisa, jämlikhet och solidaritet. Vi ska utveckla Stockholm för alla. Alla, oavsett bakgrund och livssituation, ålder eller funktionshinder, ska ha möjlighet att förverkliga sina drömmar, växa och ta sin del av ansvaret. Stockholmare är kreativa och hårt arbetande. Vi vill att stockholmarna ska känna sig trygga att ta nya språng i livet – många gånger. Det gör Stockholm starkt. Vi vill utveckla förutsättningarna för alla att ta del i, dela ansvaret för, stadens verksamhet och utveckling.

Vi vill satsa på kulturen för att skapa ett mer kreativt Stockholm. Ska Stockholm vara en bra stad att leva i måste alla ges förutsättningar att utveckla

sin egen kreativitet och förmåga. Därför är det viktigt att det finns goda förutsättningar för föreningsliv, breddkultur, folkbildning och eget idrottsutövande. Aktivt deltagande i föreningar ger även egen erfarenhet och kunskap om hur demokratin fungerar. Det är viktigt att barn o ungdomar kan delta utan särskilda avgifter, annars blir de helt beroende av föräldrarnas ekonomiska resurser.

Vi vill att alla lokaler staden disponerar över ska stå till föreningslivets förfogande, utan avgift, när verksamheten inte använder dem. Mötesplatser är en viktig förutsättning för demokrati.

Vi vill även se till att politiska dialoger kan föras i de allt fler privata köpcentrum som är inglasade och slutna. De är dagens torg och där ska vi vara! Där kan vi föra dialog med invånarna.

Öppenhet, tillgång till beslutsunderlag

Vi vill inte gömma undan beslut, flytta den politiska debatten från det offentliga rummet till stängda utrymmen. Det ska vara tydligt vem som ansvarar för vilka beslut och hur vägen till dessa beslut ser ut. Stockholmarna ska enkelt få ta del av allt beslutsunderlag för att kunna delta i utvecklingen samt kräva ansvar av sina förtroendevalda. Beslut ska fattas så nära den berörda invånaren som möjligt, därför vill vi öka stadsdelsnämndernas ansvarsområden och makt. Beslutsprocesserna ska vara öppna och genomskinliga. Vi tycker att det är viktigt att man som invånare på ett enkelt sätt ska kunna följa ett ärendes gång.

Men det kräver att det finns en tydlighet och öppenhet i informationen och i beslutsprocesserna som gör detta möjligt. Öppenhet ska genomsyra alla verksamheter som vi förtroendevalda har fått invånarnas förtroende att ta ansvar för. De tekniska förutsättningarna för detta har ökat de senaste åren genom hemsidor, debattforum, e-post, mobiler, webb-TV och radio från fullmäktige. Men har invånarnas möjligheter ta del av och förstå ärenden ökat? Har förtroendevaldas möjligheter att hinna ta del av, förstå och utveckla ärendena ökat? Presenteras alternativ på ett bra sätt av förvaltningarna? Vi vill förbättra detta. Vi vill även av miljöskäl att vi förtroendevalda får handlingarna via läsplatta, inte i pappersform.

Vi vill att alla nämnder och styrelser i staden, inklusive Stadshus AB med dotterföretag, ska använda stadens hemsida/insyn för att publicera dagordningar, tjänsteutlåtande till ärendena samt besluten. Då har invånarna ett ställe för att kunna ta del av aktuell beslutsinformation.

Invånarna intresserade av nära frågor – utveckla stadsdelsnämnderna

Stockholm är en stor stad. Därför beslöt våra kloka, modiga företrädare att införa stadsdelsnämnder som fick ansvar för drygt 70 procent av vår gemen-

samma verksamhet. Nämnderna skulle se till att vi invånare fick bästa kvalitet i verksamheten till exempel genom samverkan mellan förskolor, skolor, fritidsverksamheten och socialtjänsten. De skulle utveckla demokratin genom att ge flera möjligheter att delta i förberedelserna inför beslut, delta i den öppna delen vid stadsdelsnämndens möten. Det var flera invånare på stadsdelsnämndens möten än vad det, med något enstaka undantag, är på åhörarläktaren i Stadshuset. Syftet med reformen var att fördjupa demokratin. Genom att besluten i högre utsträckning fattas lokalt ges invånarna ökade möjligheter att påverka de kommunala verksamheterna i stadsdelarna. Målen var också att öka effektiviteten och höja kvaliteten i den kommunala servicen.

Stockholm har nu bildat centrala nämnder och förvaltningar med gigantiska uppgifter. Vi invånare har synnerligen svårt att delta i och ta ansvar för besluten. I stadens budget står det nu att stadsdelsnämnderna har en viktig roll i staden genom att vara en lokal länk och ansvara för dialog!

Vi vill åter sätta stadsdelsnämnderna i centrum för den lokala demokratin och verksamheten så att alla invånare ska kunna ta gemensamt ansvar för sitt område, snabbt och enkelt få kontakt med lokala förtroendevalda. Lokal närvaro och en decentraliserad organisation är det bästa sättet att skapa förutsättningar för en ständig dialog med medborgare och brukare. Det ger förutsättningar för minskat politikerförakt och ökat valdeltagande. Det kräver maktförskjutning från centrala nämnder till lokala. Det kräver tid för lokala förtroendevalda.

Vi har sett att i Oslo har man lokala val till stadsdelsnämnderna. Där finns en stor politisk enighet om att detta har blivit ett lyft för den lokala demokratin. Det kan även övervägas att ha ytterligare en valsedel för stadsdelsnämnden, fördelningen av platser följer samma som i hela staden vilket ger lokalt valda personer med samma partifördelning som i Kf. Majoriteten har aviserat en översyn av valkretsindelningen grundat i tanken att en persons röst ska väga lika tungt som en annans. Vi vill att beredningen utreder frågorna och presenterar olika alternativ för lokala val och för valkretsindelning.

Invånarna intresserade av brukarinflytande och självförvaltning

Vi vill utveckla brukarinflytande och självförvaltningsorgan. De är exempel på inflytandeformer där en invånare som mer varaktigt använder en offentlig tjänst ges möjligheter att påverka den, dela ansvaret för den inom fastställda ramar.

Vi vill utveckla inflytandet för brukarna främst inom skola, barn- och äldreomsorg. Vi ser detta som mer demokratiskt än alla de val av utförare som staden nu erbjuder invånarna.

Vi är mycket bekymrade över den bristfälliga kontrollen och insynen i de privat drivna verksamheterna. Det är våra gemensamma skattepengar som finansierar verksamheten. Vi förtroendevalda har mycket små möjligheter att ta ansvar för denna verksamhet!

Invånarna intresserad av stadsutvecklingen

Ett område som engagerar många är förändringar i staden av t ex husbyggen, trafiken, grön-områden. Vi vill att Stadsdelsnämnderna tar ansvar för att varje år genomföra en boendedialog i varje stadsdel där kända förändringar presenteras och diskuteras samt där invånarnas och andra intressenters idéer samlas in som underlag för fortsatt arbete. Dialogen sker vid möten men även med hjälp av hemsidor och debattforum.

Vi vill säkerställa demokratin även vid de ombildningar av kommunala hyresfastigheter som den borgerliga majoriteten genomför.

Ungas makt

Sverige är ett land där demokratin är djupt rotad. Samtidigt finns många frågor kopplade till demokrati och delaktighet där bilden inte är lika ljus. Det handlar om unga i Sverige där några har känslan av att stå vid sidan av. Många unga människor är engagerade i samhällsfrågor. De vill vara med och påverka och göra sin röst hörd. De vill tänka själva, bilda sig egna uppfattningar och de är kritiska till makthavare, medier och auktoriteter. Precis som i början av 1900-talet, när unga människor engagerade sig i olika sakfrågor för att påverka utvecklingen, försöker dagens ungdomar hitta egna former för att arbeta politiskt i Sverige. Unga röstar i mindre utsträckning än äldre i allmänna val men är i större utsträckning politiskt intresserade idag än tidigare generationer var vid samma tidpunkt i livet. Detta engagemang tar sig delvis uttryck genom ökat intresse för politisk konsumtion och politiskt aktivism på internet.

Endast 13 procent av de unga känner att de har stort eller ganska stort inflytande över politiska beslut. Samtidigt uppger 39 procent att de vill vara med och påverka i frågor som rör den kommun där de bor. Unga är generellt positiva till det demokratiska systemet men i en undersökning svarar cirka 5 procent att demokrati är ett dåligt politiskt system.

Såväl på fritidsgården, inom föreningslivet och inom idrotten utövar unga sitt inflytande. På fritidsgården säger sig 44 procent av de unga i åldern 13-15 år vilja vara med och påverka vad som händer men endast 24 upplever att de är det.

Drygt hälften av alla unga är medlem i en förening. Av dessa skulle 20 procent vilja påverka i större utsträckning än de gör idag.

Det är viktigt att ungas möjligheter att fatta beslut, ta ansvar för verksamheten i skolan, på fritidsgården, i stadsdelsområdet, i staden utvecklas.

Äldres makt

Vi måste ändra på den allmänna bilden av "pensionären" som en person som gjort sitt. I samhällsdebatten förknippas "äldre" med vård, omsorg och ökade kostnader. Äldre efterfrågas inte i politiken eller samhället. Äldres erfarenhet och kunskaper behövs. Pensionärer är ingen enhetlig grupp i livets slut. De allra flesta har många år framför sig och behövs i familjen, samhället och politiken. Äldres möjligheter till att i demokratiska former ta ansvar för och styra gemensamma insatser måste öka.

De äldre i Stockholm har rätt till verklig valfrihet och god kvalitet i omsorgen. Pensionärerna och deras organisationer ska ha väsentligt ökad makt t ex genom pensionärsråd som beslutar inom ramar, genom förtroenderåd med makt i de olika verksamheterna.

Medarbetarna

Staden ska vara en arbetsgivare som kan attrahera, utveckla och behålla kompetenta medarbetare till nytta för stadens invånare. Staden ska arbeta för attraktiva och hälsosamma arbetsplatser, då får invånarna bästa verksamheten. Förbättringar i arbetsmiljön är högt prioriterade, gäller både fysiska och psykosociala problem. Vi vill stärka medarbetarnas medbestämmande i besluten, både de övergripande och de nära på arbetsplatsen.

Etik och antikorrupktion

Vi vill att staden förbättrar åtgärder för att minska riskerna för korrupktion, mutor och brott mot etiken. Vi ser vad som hänt i t ex Göteborg med misstänkta mutor. Beslut har nu fattats där om att öka den interna kontrollen genom att införa en obligatorisk självdeklarationsmodell i respektive förvaltning och bolag. De ser över etiska policyer. De inför en mottagarfunktion centralt dit misstänkta oegentligheter kan anmälas av s k visselblåsare (whistleblowers). Grunden för att minska riskerna är att det råder ett öppet klimat på arbetsplatserna, där medarbetarna känner att det är självklart att reagera mot oegentligheter av alla slag.

YRKANDE

Fullmäktige beslutar tillsätta en fullmäktigeberedning med uppdrag att utveckla demokratin i Stockholms stad. Beredningen ska arbeta så att den successivt presenterar förslag till beslut. Arbetet slutrapporteras till fullmäktige senast den 15 oktober 2012.

Stockholm den 1 november 2011

Karin Wanngård

Roger Mogert

Gunnar Sandell

Elisabeth Brandt Ygeman

Jan Valeskog

Malte Sigemalm

Mirja Räihä Järvinen

Emilia Bjuggren

Tomas Rudin

Abdo Goriya